

Kanttekeningen en berichten

D. DE HOOP SCHEFFER

Nogmaals enkele houtsnedeportretten

De hoop, uitgesproken aan het einde van mijn artikel in ditzelfde tijdschrift¹, dat de publicatie van de series onbekende 16de eeuwse houtsnede-portretten misschien nog verborgen schatten te voorschijn zou brengen, is in vervulling gegaan. Mr. C. S. Ackley, werkzaam bij het Prentenkabinet van het Museum of Fine Arts te Boston (Mass.) en door een verblijf in Amsterdam voor ons geen onbekende, was zo vriendelijk mij de hier afgebeelde foto's te sturen. Op deze plaats wil ik hem daarvoor nog eens hartelijk dank zeggen.

¹ Bulletin van het Rijksmuseum XV (1967), blz. 20.

Afb. 1. Doge Francesco Veniero. Houtsnede. Museum of Fine Arts, Boston, Bequest of W. G. Russell Allen.

Afb. 2. Maurecena. Houtsnede. Museum of Fine Arts, Boston, Bequest of W. G. Russell Allen.

Het Prentenkabinet in Boston blijkt twee portretten te bezitten die een welkome aanvulling betekenen. Zij worden toegeschreven aan Cesare Vecellio, de naam die voorkomt op de reeks portretten waarvan de rand geketende Turken weergeeft en die ik destijds in verband heb gebracht met de slag bij Lepanto in 1571². Waar deze toeschrijving op berust weet ik niet, maar zij lijkt mij bij een nadere beschouwing niet erg waarschijnlijk.

Het portret van Francesco Veniero (afb. 1; niet Venerio zoals op de prent), doge van 1554-1556 en behorend tot dezelfde Venetiaanse patriciersfamilie als Sebastiano³ zou geïnspireerd kunnen zijn op het *Venetiaanse* portret van Francesco Donato⁴, die als doge een van zijn voorgangers is geweest. Het portret van Veniero is 1554 gedateerd, het jaar waarin hij doge wordt; het *Antwerpse* portret van Donato heeft eveneens het jaartal 1554 en is mogelijk een copie naar het Venetiaanse, zoals ik indertijd heb geopperd⁵.

Vergelijken we de portretten van de beide Francesco's verder, dan zijn er ook grote verschillen: Veniero is veel grover en minder mooi gesneden – en voor zover uit een foto conclusies zijn te trekken – het maakt de indruk alsof het bovenstuk oorspronkelijk niet in het blok is meegesneden; de baard ziet er niet geheel pasklaar uit en langs de baard lijkt een lijn te lopen naar de linkerschouder. Misschien is de ontwerper-tekenaar dezelfde geweest als die van het portret van Donato en is het verschil in kwaliteit vooral toe te schrijven aan een minder bekwame houtsnijder van het portret van Veniero; dit laatste behoort waarschijnlijk wel tot een van de vroege series, voor zover die tot op dit ogenblik bekend zijn. Opvallend is bij beiden de eenvoud van de muts of cono zonder de juwelen, die de latere doge's uit onze reeksen dragen.

Het andere portret dat Boston bezit (afb. 2) is, zoals ook rechts naast het hoofd wordt vermeld, de echtgenote van doge Marino Grimani. De rand om het portret is dezelfde als die om het portret van haar man⁶. Het zijn onmiskenbaar pendants. Ook deze houtsnede behoort niet tot de groep die aan Cesare Vecellio zou kunnen worden toegeschreven.

Nu opnieuw portretten zijn opgedoken van een doge en van een echtgenote van een doge, lijkt de veronderstelling, dat de reeksen veel groter zijn geweest, enige bevestiging te vinden en zullen we waarschijnlijk mogen aannemen, dat er een doge-reeks met hun vrouwen heeft bestaan.

² *Idem*, afb. 9, 10, 11 en 12.

³ *Idem*, afb. 10.

⁴ *Idem*, afb. 1.

⁵ *Idem*, p. 22.

⁶ *Idem*, afb. 15.